

1.4.2020

Sosiaali- ja terveysvaliokunta

StV@eduskunta.fi

Sosiaali- ja terveysvaliokunta keskiviikko 01.04.2020/ HE00/2020 vp / Lausuntopyyntö

**Työllisyysrahaston lausunto**

Työllisyysrahasto on tutustunut hallituksen esitykseen eduskunnalle laeiksi työttömyysturvalain, työttömyysetuuksien rahoituksesta annetun lain ja työttömyyskassalain väliaikaisesta muuttamisesta.

Esityksessä ehdotetaan väliaikaisesti muutettavaksi työttömyysturvalakia, työttömyysetuuksien rahoituksesta annettua lakia ja työttömyyskassalakia. Esityksen mukaan työttömyysetuuden maksamisen käynnistymisen yhteydessä asetettavalta omavastuujalta maksettaisiin työttömyysetuutta peruspäivärahana, ansiopäivärahana tai työmarkkinatukena. Valtio vastaisi omavastuujalta maksettavan työttömyysetuuden rahoituksesta. Lisäksi lyhennettäisiin palkansaajan työssäoloa, joka on edellytys työttömyyspäivärahan saannille. Esityksessä ehdotetaan lisäksi, että lomautuksen perusteella maksettava työttömyyspäiväraha ei kuluttaisi työttömyyspäivärahan enimmäismaksuaikaa.

Työllisyysrahasto kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto ja esittää näkemyksensä seuraavaa.

**Esitetyt muutokset ja niiden arviointi**

Omavastuujan väliaikainen poisto koskisi paitsi lomautettuja, irtisanottuja ja koeaikapurun vuoksi työttömäksi tulevia, myös määräaikaisesta työstä työttömäksi jääviä, osittaisesta työllistymisestä työssäoloehdon täyttäneitä, yrittäjiä ja työmarkkinatuen saajissa esimerkiksi oppilaitoksesta valmistuvia, ensimmäistä kertaa työttömyysturvalle siirtyviä. Etuusmeno lisääntyy sekä epidemiatilanteen takia työttömyysetuuksia saavilta että niiltä, jotka olisivat joka tapauksessa päätyneet työttömyysetuuksille.

Valtio rahoittaisi omavastuujan päivärahat lain voimassaoloajalta kokonaisuudessaan. Näin ollen kustannuslisäys kohdistuu kokonaisuudessaan valtiolle. Valtion osuus maksettaisiin Työllisyysrahastolle valtion osuuden ennakon yhteydessä arvioon perustuen. Valtion osuuden lopullinen määrä vahvistettaisiin laskennallisesti.

Valmisteluajataulussa ei täsmällisten korvausten määrittämiseksi tarvittavien tietojen saaminen ole mahdollista, koska ne edellyttäisivät mittavia muutoksia työttömyyskassojen tietojärjestelmiin. Siten laskennallisten korvauspäivien määrä perustuisi työttömyyskassan sellaisten merkintöjen

1.4.2020

määrän perusteella, jossa olisi tullut asettaa omavastuu aika, kerrottuna viidellä. Korvattava määrä perustuisi laskennallisesti määriteltävien päivien sekä kunkin työttömyyskassan keskimääräisen maksussa olevan päivärahan määrään. Korvauksen määrästä ja vahvistamisesta säädettäisiin asetuksella. Korvaus ei olisi täsmällinen, mutta kohdentuisi kuitenkin olosuhteisiin nähden riittävällä täsmällisyydellä oikein työttömyyskassakohtaisesti, jotta omavastuujalta maksettava päiväraha ei aiheuttaisi työttömyyskassoille kohtuutonta taloudellista menetystä.

Laskennallisen korvauksen määrittäminen edellyttää, että etuuspäätösten yhteydessä tehdään merkinnät omavastuun poistoista työttömyyskassojen järjestelmiin. Koska kyseessä on Työllisyysrahaston ymmärryksen mukaan etuuskäsittelijän käsin tekemästä merkinnästä työttömyyskassan tietojärjestelmään poikkeusajalla, piilee merkintöjen tekemisessä inhimillisen riskin vaara. Siitä huolimatta valtion osuuden maksaminen laskennallisena korvauksena on vallitsevissa olosuhteissa Työllisyysrahastonkin näkemyksen perusteltu ratkaisu ja johtanee riittävän tarkkaan lopputulokseen.

Työttömyysturvan enimmäisaika ei kuluisi lomautusten aikana, mikä lisää työttömyyskassojen etuusmenoa ja näin ollen lisää myös Työllisyysrahastolle etuusmenon kasvusta aiheutuvia kustannuksia. Vaikutuksen suuruuden arvioiminen on vaikeaa. Kustannuslisäys kohdistuisi pääasiassa vuosille 2021–2022. Työllisyysrahaston etuusmenojen on arvioitu kasvavan muutoksen johdosta 11,7 miljoonaa euroa.

Työssäoloehdon lyhentämisen vaikutuksen arviointi on erittäin vaikeaa, koska tilastoaineistoa työssäoloehtoien täyttymisestä ei ole saatavissa. Työssäoloehdon lyhentäminen kasvattaa Työllisyysrahaston etuusmenoja. Työssäoloehdon muuttaminen 13 viikkoon, on arvioitu kasvattavan Työllisyysrahaston etuusmenoja 5,1 miljoonaa euroa.

Esityksen tavoitteena on toteuttaa väliaikaisesti sellaisia muutoksia työttömyysturvalainsäädäntöön, joiden avulla turvataan palkansaajien toimeentuloa tilanteissa, joissa työllistyminen päättyy väliaikaisesti tai kokonaan. Työllisyysrahasto katsoo, että ehdotetut muutokset ovat perusteltuja.

Ehdotetut muutokset tulevat kasvattamaan entisestään Työllisyysrahaston etuusmenoja. Työttömyys on koronavirustilanteen johdosta kasvamassa merkittävästi, mikä merkitsee Työllisyysrahaston vastuulla olevien menojen suurta lisäystä. Rahasto varautunut käyttämään kaikki käytettävissä olevat keinot, jotta työttömyyskassojen rahoitus voidaan turvata.

Suhdannepuskurin avulla työttömyysmenojen nousun vaikutuksia voidaan pehmentää. Koronaviruksen aiheuttama äkkijyrkkä työttömyyden kasvu johtaa kuitenkin siihen, että Työllisyysrahasto joutuu maksuvalmiutensa turvaamiseksi turvautumaan merkittävään lainanottoon. Lainanottoon ei riitä, jos työttömyys nousee ennustetulla tavalla. Työllisyysrahaston hallitus on tämän vuoksi vedonnut Suomen hallitukseen rahaston maksuvalmiuden turvaamiseksi.

1.4.2020

Työllisyysrahasto

Janne Metsämäki  
toimitusjohtaja